

לעילוי נשמת
הר"ד
יוסף וולף ז"ל
ברוך חנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללוחדי "הדף היומי"

זכרון עולם
האשה החשובה
רודת צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר שאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ד ט"י ביהמ"ד למניחי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

בס"ד, כ"ד תמוז תשס"ח

מסכת גיטין ט"ז-כ"ב

גליון מס' 479

השבוע בגליון

- ◆ טבילת ידיים באויר
- ◆ פענוח כתב סתרים בשבת
- ◆ כתיבה בחלב פרה
- ◆ ההבדל בין כתב נעלם לכתב טמון
- ◆ מדידת חום בשבת
- ◆ זהירות בכתיבת שם ה'
- ◆ הפולמוס על הספר "שְׂדֵי חמד"

- ◆ רישום מקף בין אותיות השם
- ◆ שם שמים באנגלית על מפת ניו יורק
- ◆ עצה לשיפוץ התפילין

- ◆ עצתו של המג"א מסוגייתנו
- ◆ משיחת הרצועות בחומר מבריק
- ◆ שימוש בשומן דגים טמאים
- ◆ שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים
- ◆ שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים
- ◆ הודעות על זמני הדף היומי בשבת
- ◆ שליח לקעקוע

דף טז/א הנצוק והקטפרס טבילת ידיים באויר

גמרתנו מביאה משנה ממסכת טהרות, כי קילוח מים הזורם במורד ההר בין שני מקוואות הממוקמים זה מעל זה, אינו יכול להחשיבם כמאגר מים אחד מבחינה הלכתית. לפיכך, אם אין ארבעים סאה בכל אחד ממאגרי המים, הוא אינו נחשב כמקוה טהרה, אף על פי שבשניהם יחד יש ארבעים סאה. נחלקו הראשונים (רמב"ם ורא"ה, עיין "שולחן ערוך" או"ח סימן קנ"ט סעיף ז), אם כלל זה תקף גם לגבי הלכות נטילת ידיים, או שמא בהלכות נטילה לא החמירו חכמים כל כך. על פי זה דן ה"מגן אברהם" (שם) בנידון מעניין, לגבי אדם המפליג בספינה ורוצה לטבול את ידיו במי הים לצורך נטילת ידיים, אך אינו יכול להגיע מהסיפון אל הים. לכאורה, לפי הדעות הסוברות כי קילוח הזורם בין שני מאגרי מים נחשב כחיבור ביניהם לגבי נטילת ידיים, יש לדון אם בפני הנוסע עומדת עצה חכמה: לקחת כלי נקוב בתחתיתו, לשלשלו אל הים ולמלאו במים, וכאשר ירים את הדלי בחזרה אל הסיפון והמים יזרמו אל הים דרך הנקב, יטבול את ידיו בתוך הדלי והרי זה נחשב כאילו טבל את ידו בים כיון שהמים שבכלי מחוברים כעת אל מי הים על ידי קילוח המים הזורם מן הכלי אל הים... [אדם זה מנוע מליטול את ידיו במי הים הנחשבים כמים סרוחים שאין ליטול בהם וניתן רק לטבול בהם את הידים (שו"ע או"ח סי' ק"ס)]. להלכה, פוסק ה"משנה ברורה" (שם) כי בשעת הדחק אפשר להקל ולנהוג כך שכן דעת רוב הפוסקים.

דף יט/ב נתן לה נייר חלק פענוח כתב סתרים בשבת

מבואר בסוגייתנו, שאין לגרש אשה בגט הכתוב בדיו נעלמת, אם בשעת הגירושין הדיו כבר בלוע בתוך הנייר ואין רואים את האותיות, אף על פי שעל ידי שפיכת "מי מילין" [מי קליפות רימונים] אפשר לגלות את הכתוב. זאת, משום שהמילים הבלועות אינן נחשבות ככתובות על גבי הנייר (רש"י ד"ה "השתא").

העברת מסרים חסויים: הירושלמי (שבת פרק י"ב הלכה ד') אף מספר על בני מדינה מסויימת, שהשתמשו בדיו זה כדי להעביר מסרים ממקום למקום בלא שיתגלו על ידי אחרים, ומוסיף

דבר העורך

משהו קורה

קוראים רבים עוררונו כי לרגל מאורעות התקופה ראוי להתייחס למשנה ולברייתא שבשלהי מסכת סוטה, אותה זכו לומדי הדף היומי לסיים זה עתה. אין צורך להרחיב בתיאור הידוע על קריסת גופים פיננסיים גדולים ומבוססים; שחיקת ערכו של המטבע היציב בעולם; מיתון כבד אורב למעצמה הגדולה בעולם; מצוקה גוברת והולכת של מחסור במזון, והקיים - מאמיר; עליית מחירים תלולה בכל הענפים; איומי מלחמה חריפים בכל הגלובוס; ועל אלה - חוסר משועשוע במים לשתייה בארצנו הקדושה; ואלו הן רק התופעות הידועות הכלל-עולמיות, ובנוסף לכך התודע כל אחד לדברים כמו עינוי או בשמיעה מכלי ראשון, נציין כדוגמה כי ידיד בית מאורות השהיה בעיר מסויימת בארצות הברית מספר כי היא כעיר רפאים; בפרויקט מגורים המתוכנן להכיל אלף דיירים מתגוררים שבעים דיירים בלבד! הדירות נרכשו, ערכן קרס, אין תשלומים, אין מגורים.

המשנה האחרונה במסכת סוטה מתארת את איבוד הנכסים הרוחניים המתמשך ומתרחב מאז חרב בית מקדשנו.

משמת ר"מ - בטלו מושלי משלים. משמת בן עזאי - בטלו השקדנים. משמת בן זומא - בטלו הדרשנים. משמת ר"ע - בטל כבוד התורה. משמת ר' חנינא בן דוסא - בטלו אנשי מעשה. משמת ר' יוסי קטנתא - פסקו חסידים... משמת רבן יוחנן בן זכאי - בטל זיו החכמה. משמת ר"ג הזקן - בטל כבוד התורה, ומתה טהרה ופרישות.

עילוי נשמת

מרת **משה מנחם חסדיאל** ז"ל
ב"ר חיים שלמה ז"ל
נלב"ע כ"ו בתמוז תשמ"ד
תנצב"ה
הנוצח ע"י בנו ידידנו
הר"ד **שאול חסדיאל** ומשפחתו שיחיו ב"ב

עילוי נשמת

הר"ד **עמיר בן נפתלי** ז"ל
ב"ר מרדכי ז"ל
נלב"ע כ"ד בתמוז תשס"ד
תנצב"ה
הנוצח ע"י בני משפחתו שיחיו
ת"א - מודיעין - שוהם

עילוי נשמת

מרת **שרה רבקה ברלינר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ו
תנצב"ה
הנוצח ע"י חתנה ובתה
הר"ד **אבי ומאירה שנור** הי"ו

לעילוי נשמת
הר"ד **חיים הלוי קליין** ז"ל ב"ר אליעזר ז"ל - אנטוורפן
נלב"ע כ"ד בתמוז תשנ"ז **תנצב"ה**
הנוצח ע"י בני המשפחה שיחיו

ואומר, כי השופך את "מי המילין" בשבת על גבי הדיו הנעלם, עובר על איסור תורה של מלאכת כותב, שהרי קודם לכן לא נחשב הנייר כמי שכתובות עליו מילים, ובפעולה זו הוא כתב את המילים שהיו נסתרות.

כתיבה בחלב פרה: אחת השיטות המפורסמות בהן השתמשו בימי קדם להעברת מכתבים חסויים מעבר לקווי האוייב, היתה על ידי כתיבה בחלב פרה. כאשר מקבל המכתב קרב את הנייר אל מקור חום היה החלב משחים, וכך ניתן היה לקרוא את הכתוב. ה"פרי מגדים" (סימן ש"מ סס"ק ג) מכריע, כי העושה כן בשבת אינו עובר על איסור תורה, אלא על איסור דרבנן [כיון שדומה לכותב]. לכאורה, דבריו סותרים לדברי הירושלמי שהכריע לגבי "מי מילין", ששפיכתו על אותיות נסתרות אסורה מן התורה!

ההבדל בין כתב נעלם לכתב טמון: על מדוכה זו עמד הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל (שו"ת "הר צבי" י"ד סימן ר"ל), המבאר בסברא נפלאה את החילוק בין שני המקרים. במקרה בו עוסקת סוגייתנו, האדם השופך "מי מילין" על הנייר מוסיף חומר חדש שבאמצעותו אפשר לקרוא את הכתב הנסתר, ולפיכך הוא עובר על מלאכת כותב מדאורייתא, שהרי הוא נחשב כמי שכתב בשבת על ידי החומר ששפך על הנייר. אולם, המקרב את הנייר שעליו אותיות נסתרות למקור חום, לא הוסיף דבר לאותיות הכתובות, אלא גילה את הכתוב בלבד, ופעולה זו אינה נחשבת למלאכת כותב מן התורה.

מדידת חום בשבת: לפני עשורים אחדים, רווח השימוש במודד-חום שהיה כעין רצועה עליה היו חקוקות אותיות שלא נראו לעין, וכאשר הניחו רצועה זו על מצח החולה נתמלאו האותיות המתאימות בצבע, וכך סימנו את חום גופו של החולה [היתה זו רצועת צלולואיד, שעובדה באופן כימי כך שצבעה הגיב לפי חום הגוף]. גדולי הפוסקים נדרשו להכריע אם מותר להשתמש ברצועה זו בשבת, שהרי על ידי הנחתה על מצח החולה נצבעות האותיות החקוקות בה, ושמה יש בכך משום מלאכת כותב.

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל הכריע ("שמירת שבת כהלכתה" סימן מ' ס"ק ח'), שאין להשתמש במד-חום זה, גם לא לצורך חולה שאין בו סכנה, כי פעולה זו אסורה מדרבנן, כפי שמבאר ה"פרי מגדים" לגבי הקרבת נייר למקור אש, מאחר ומלאכה זו דומה למלאכת כותב. אמנם, בגלוי חום שבהם האותיות החקוקות בולטות וצבועות עוד לפני מדידת החום, אלא שכאשר מניחים את הרצועה על המצח הן משנות את צבען בלבד, פסק הגר"ש ז"ש מסתבר שלחולה קצת מותר למדוד חום במכשיר זה אף מדרבנן.

דף כ"א ונתכוין לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו "דלת" - מעביר עליו קולמוס ומקדשו

זהירות בכתיבת שם ה'

הגמרא בסוגייתנו מביאה את מחלוקת רבי יהודה וחכמים לגבי סופר סת"ם שכתב את אחד משמותיו של הקב"ה בלא לכוון "לשם קדושת השם". לדעת רבי יהודה הסופר רשאי להעביר את קולמוסו פעם נוספת על כל אות ואות של שם ה' תוך כוונה "לשם קדושת השם", ובכך תוענך לו קדושתו הראויה. אולם, חכמים חולקים על כך וסוברים, כפי שאמנם נפסק להלכה (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א' הלכה ט"ו, "שולחן ערוך" י"ד סימן רע"ו סעיף ב'), כי לכתיבתו החוזרת אין כל משמעות, שהרי מילה זו נכתבה כבר על ידו קודם לכן. מכל מקום נחלקו הפוסקים ("אור זרוע" חלק א' אות תקנ"ז, "תשב"ץ חלק א' סימן קע"ז ועוד), אם מותר למחוק את שם ה' שנכתב בלא לכוון "לשם קדושת השם", או שמא יש לנהוג בו בקדושה [לגבי האופן בו ניתן למחוק, עיין "שולחן ערוך" י"ד סימן רע"ו סעיף י"ב].

הזהירות בשמות הקדושים: קדושתם של השמות הקדושים רבה היא, כפי שכתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פרק ו' הלכה א'): "כל המאבד שם... לוקה מן התורה". וכבר הוכיחו גדולי ישראל ("תומים" ו"נתיבות המשפט" על חו"מ סימן כ"ז ס"ק ב') את הכותבים במכתביהם את שם ה' וגורמים בכך לשם שמים להתגולל באשפתות ח"ו.

ואכן, בקונטרס "באר בשדי" ("שדי חמד" חלק ו') כותב בעל "שדי חמד", כי רבים וגם טובים נזהרו להרחיק עצמם מחשש של בזיון שם ה', ועל כן הם נוהגים לכתוב יהודא ולא יהודה, כדי שאף אם ישכחו לכתוב את האות ד, לא ייכתב שם ה' בטעות. ואף בעל "שדי חמד" עצמו חתם את שמו "חזקי חיים מדיני", כדי שלא להכשל בכתיבת שם ה'.

הפולמוס על הספר "שְׁדֵי חמד": הקונטרס "באר בשדי" נכתב על ידי בעל "שדי חמד", בעקבות דברי תוכחה שנשלחו אליו על שכינה את ספרו בשם "שדי חמד", שאלו אותיותיו של אחד משמותיו של הקב"ה. ברוב חסידותו הוא פנה אל גדולי הדור וביקש את חוות דעתם בנושא, ואת תשובותיהם הוא כינס בקונטרס "באר בשדי". אחת מן התשובות המובאות שם נכתבה על ידי הג"ר זכריה יוסף שטרן [בעל שו"ת "זכר יהוסף"] שסבר, כי למרות שאנשים מקפידים לכתוב את שםם באופן שלא יביא לביזיון שם ה', אין להקפיד לגבי שמות של ספרים, מאחר שאין חשש שיבואו לידי ביזיון, שהרי נוהגים בהם בכבוד הראוי.

משמת רבי ישמעאל בן פאבי - בטלה זו הכהונה. משמת רבי - בטל ענוה ויראת חטא.

בעקבות המשנה מביאה הגמרא ברייתא:

בעקבות משיחה - חוצפא יסגא, ויוקר יאמרי, הגפן נתן פריה והיין ביוקר, ומלכות תהפך למינות, ואין תוכחה, בית ועד יהיה לזנות, והגליל יחרב, והגבלן ישום, ואנשי הגבול יסובכו מעיר לעיר ולא יחוננו, וחכמות סופרים תסרה, ויראי חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת, נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, פני הדור כפני הכלב, הבן אינו מתבייש מאביו, ועל מה יש לנו להשען? על אבינו שבשמים.

בחנו הבהא מדבריו של הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד, אשר עוד לפני השואה כתב מאמרים בהירים בעניין, והרוצה להעמיק בהם יקראם בשלמות בספר "קובץ מאמרים". להלן לקט קצר מדבריו:

התקופה העוברת עלינו כעת היא תקופה מיוחדת במינה, בעיקר על במת חיי ישראל. עדי ראייה אנו להופעות אשר לא שערנום מעולם. המאורעות מתפרצים עלינו במהירות בזק מפליאה, ואנו עומדים מוכי תמהון ומחוסרי הבנה לגבי המתרחש. "והיית משוגע מראשה עיניך". במה דברים אמורים? כל עוד גישתנו נובעת ומתבססת על השכל האנושי, אבל אם נתעמק בתורה, נמצא את הכל ברור ומחזור. כל הקורות בדברי ימי ישראל... חזתה אותם התורה שבכתב ושבעל-פה מראש... לפני אלפי שנה הוגד לנו בבואה "ההפיצן ה' בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ", ונבואה זו נהפכה למציאות. אם גם נמצאו עד היום פינות נדחות בירכתי תבל, שנעדרו מהן ישובי יהודים, הנה כעת הגיעו הפליטים גם עד שם.

בזמן האחרון אנו עדים לחזיון מוזר... כל האנושיות כולה אחזת ערית התרגזות. דומה, כאילו שוכנים אנו ביער עבות בין חיות טרף משוטות. מדינה אחת על רעותה, ולבסוף - בין האומה עצמה מפלגה אחת על רעותה, כולם נכונים לטרוף את כולם.

הנביאים נבאו, כי עתידה לבוא צרה על ישראל אשר לא אירעה כמותה מיום היותם לגוי. הגאון מוילנא כותב: יסורי הגלות נמשלו בפסוקים לצער העיבור של האשה, תקופת חבלי המשיח נמשלה לחבלי לידה, כשם שאין להשוות את צער העיבור לחבלי הלידה, כך גם אין להשוות את צרות הגלות לחבלי המשיח... בתקופת חבלי המשיח... יהודים יהיו נרדפים בכל מקום, באין מנוח, יגרשום מכל המקומות ולא יכניסום לאף אחד.

מה יעשה האדם בשעה קשה שכזאת? כלום אין עצה בשבילי? התורה מעניקה לו לאדם את עצתה. "שאלו תלמידיו את ר"א מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח, אמר להם ינסוק בתורה ובגמילות חסדים". החפץ חיים ז"ל אמר "יעסוק" נאמר, פירודו של דבר, שיתמסר כדרך שהוא מתמסר לעסקיו בכל לבבו, בכל אוננו, כך גם יעסוק בתורה ובחסד וינצל.

34 ספרים עם שם ה': באותו קונטרס, מונה בעל "שדי חמד" רשימה של 34 ספרים שחוברו על ידי גדולי ישראל ואשר שמות ספריהם כוללים שם שמים, כגון: ספר "בית אלוקים" [במקור עם ה] שנכתב על ידי המבי"ט; "פתחי קה" [במקור עם י]; "מערכת האלוקות" [במקור עם ה]; ועוד, שמחבריהם לא חששו לדבר. בנוסף לכך כתב בעל "שדי חמד", כי לעומת שמות הספרים שצויינו, שם ספרו אינו מכוון לשם ה' כי אם ל"שדות", ו"שְׂדֵי" הוא לשון סמיכות לשדות רבים, ואם כן ודאי שאין לחשוש לביזוי שם ה'.

רישום מקף בין אותיות השם: מעניין לציין את דעת בעל "אבני נזר" (שו"ת, או"ח סימן שס"ה) הסובר, כי גם כתיבת שם ה' עם מקף בין האותיות [כ-ג-ו-ן], אסורה, כי גם בצורת כתיבה זו חלה קדושה על האותיות, כיוון שהכל מבינים שהכוונה היא לשם ה'.

שם שמים באנגלית על מפת ניילון: אל בית חרושת לייצור ניילון הגיעה הזמנה לייצר מפות ניילון לנשף של נכרים. ההזמנה כללה בקשה להדפיס את שם ה' באנגלית על כל מפה. בעלי המפעל, יהודים יראי שמים, פנו אל הגר"י וייס זצ"ל (שו"ת "מנחת יצחק" חלק ד' סימן מ"ה) אשר הורה להם, כי ודאי אין למסור את שם ה' לידי נכרים, מאחר שבכך הוא עלול לבוא לידי ביזיון. מן הראוי לציין, כי בתקופתנו, כאשר רבים מפיצים את "ברכת אשר יצר" או את "ברכת המזון" בנפרד מסידור התפילה, יש להקפיד שלא לכתוב את שם ה' במלואו, וכפי שכותב הרמ"א (יו"ד רע"ו סעי' י"ג): "ואסור לכתוב שם לכתחילה שלא בספר, שיכול לבא לידי בזיון".

דף כ/א מעביר עליו קולמוס ומקדשו

עצה לשיפוץ התפילין

הלכה למשה מסיני ("שולחן ערוך" או"ח סימן ל"ג סעיף ג') שעל רצועות התפילין להיות שחורות. לפיכך על בעל תפילין אשר נוכח לראות כי צבען השחור של הרצועות תפיליו דהה או התקלף, יש לצבוע את המקומות הללו בצבע שחור ("משנה ברורה" ס"ק י"ט) ולומר "לשם קדושת תפילין". במקרה שהצובע שכח לומר "לשם קדושת תפילין" בשעת הצביעה, נחלקו הפוסקים ("שולחן ערוך" שם סעיף ד') אם בדיעבד הרצועות כשרות. לדעת "שולחן ערוך" הרצועות כשרות למצוות תפילין בדיעבד. אולם, הרמ"א חולק וסובר שהן פסולות לשימוש אף בדיעבד, וצביעה שלא לשמה הרי היא כאילו לא נצבעה הרצועה כלל.

עצתו של המג"א מסוגייתנו: על פי דברי סוגייתנו יועץ ה"מגן אברהם" לאותם ששכחו לומר "לשם קדושת תפילין" בעת שצבעו את הרצועות, שיצבעו פעם נוספת "לשם קדושת תפילין". זאת, על פי דברי רבי יהודה הסובר לגבי שם שמים הנכתב בספר תורה, שאף על פי שחובה לומר לפני הכתיבה "לשם קדושת השם", מכל מקום סופר ששכח לומר כן לפני הכתיבה, רשאי לעבור שנית על כתיבתו ולומר "לשם קדושת השם" ובכך לתקן את כתיבתו הראשונה, ואף חכמים החולקים על רבי יהודה, חולקים רק לעניין כתיבה בספר תורה - לדעת רב אחא בר יעקב - אך מודים לו לגבי שאר דברים, כגון כתיבת גט וכדומה. לכך מצרף ה"מגן אברהם" את מחלוקת הפוסקים הנזכרת אם רצועות תפילין שלא נצבעו לשם קדושת תפילין פסולות גם בדיעבד, ומסיק כי מאחר ולפנינו "ספק ספיקא", כלומר, ספק אם חכמים חולקים על רבי יהודה רק לגבי ספר תורה או שמא גם לגבי שאר דברים, ואף אם נאמר שדעת חכמים היא גם לגבי שאר דברים, הרי נחלקו המחבר והרמ"א האם צביעת הרצועות "לשם קדושת תפילין" מעכבת מעיקר הדין, ועל כן הוא מקריע שאפשר לסמוך על צביעה נוספת לשם קדושת תפילין.

על דבריו חולקים "פרי מגדים" ואחרונים נוספים (שם סימן ל"ג), הסוברים שאין לסמוך בנושא זה על "ספק ספיקא" [עיי"ש בטעמים], ומשום כך על בעל התפילין לגרד את הצבע השחור ולצבוע מחדש.

משיחת הרצועות בחומר מבריק: יצרני תפילין רבים נוהגים להשתמש בחומר מבריק למשיחת רצועות התפילין לאחר השחרתם. בעל מפעל לייצור רצועות תפילין הסתפק, אם גם את החומר המבריק יש למשוח לשם קדושת תפילין. הגר"י וייס זצ"ל דן ארוכות בנושא (שו"ת "מנחת יצחק" חלק ו' סימן ו') והכריע, כי מאחר שעיקר פעולת החומר המבריק נועדה לייפות את צבען השחור של הרצועות, אין חומר זה נחשב כצבע בפני עצמו, אלא הוא בטל כלפי הצבע השחור, ולפיכך אין חובה למשוח לשם מצוות תפילין.

שימוש בשומן דגים טמאים: גם בעל "נודע ביהודה" (שו"ת, תנינא או"ח סימן ג') דן אם מותר למשוח את הרצועות השחורות בשומן דגים טמאים, שהרי יש לייצר את התפילין מחומרים העשויים מבעלי חיים כשרים בלבד (שבת קח/א), והכריע כי מאחר ששומן הדגים אינו מוסיף לכהותו של הצבע השחור אלא מצלילו ומבריקו, אין איסור בכך. אמנם, מן הראוי לציין את דבריו של ר' שלמה גאנצפריד זצ"ל בעל "קסת הסופר" (הובא ב"מנחת יצחק" שם), כי לכתחילה יש למשוח את רצועות התפילין בשמן שהופק מדגים כשרים בלבד.

לאחר שגמר היהודי את עבודתו, מוטלת עליו החובה לעסוק בתלמוד התורה. מי שאיננו מוכשר ללמוד באופן עצמאי, יעשה לו רב שילמדנו. חייב גם יהודי להקדיש מזמנו למצוות ומעשים טובים, לגמול חסד עם זולתו כפי יכולתו. התורה תובעת מהיהודי צורת חיים שזאת. "קדושים תהיו", היהודי יהא קדוש, הבית היהודי יהא קדוש, כל לב יהודי יהא קדוש.

★ ★ ★

עד כאן דבריו.

רבים מלומדי הדף היומי מספרים כי לימוד התורה בקביעות מעניק להם חוסן נפשי כביר. הם אינם יודעים להסביר בדיוק מדוע וכיצד, אך הם צודקים, הם נמצאים על הדרך הנכונה, היחידה, והבטוחה. **יהי** רצון מלפני אבינו שבשמים, שתפילות אלפי השנים תפלסנה את הדרך מגלות לגאולה במהרה בימינו אמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף טז/ב רבה בר בר חנא אש עול לגביה...

ביקור חולים אצל חז"ל

דרש רבי יוסף חיים מבגדד... **בא** וראה שאף שבקרו חולים לא היה כל עסקם שם אלא בדברי תורה, ואף הוא החולה התכונן להשיב להם כהלכה! **ונראה** שמן השמים נזדמן שיענה להם בקל וחומר, כי בספרים נאמר שקל וחומר הוא סגולה לרפואה...

דף יז/א בטולא דבר עשו

שלטון עשו מוגבל

במה עדיפים בני עשו על רשעי בבל? ביאר המהר"ם שיק: **עשו** קיבל את היכולת לשלוט על יעקב רק 'כאשר תריב'. בעת שיעקב עוסק בתורה, אין ביכולתו לעשות לו דבר. עדיפה, איפוא, ההשתעבדות לעשו, שהיא מוגבלת על זו של שאר אומות, שלא נאמרה בה הגבלה זו (לקוטי בתר לקוטי).

לעילוי נשמת

מרת **לאה אידל** ע"ה
ב"ר משה אריה ז"ל
נלב"ע כ"ג בתמוז תש"ן
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **נחמן שבתי גלינסקי** זצ"ל
בהרה"ג ר' יעקב יצחק שליט"א נלב"ע כ"ו בתמוז תשנ"ט
והר"ר **אליעזר הכהן זילברברג** זצ"ל
ב"ר יעקב משה זצ"ל
תנצב"ה

דף כ/א אבל לא בכתב שעל גבי כיפא ואנדוכתרי שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים

סוגייתנו עוסקת בסופר שרקם את אותיות הגט על גבי בד, אך במקום לרקמן כדרך הרוקמים שמכניסים ומוציאים את המחט שוב ושוב לאורך כל האות עד שמתקבלת צורת אות, סופר זה רקם את קוי האותיות בשתי נקודות בלבד, כלומר, הוא תחב את המחט עם החוט במקום מסוים על פני הבד, ובמקום להמשיך לרקום בסמוך, הוא הרחיק עם המחט אל המקום בו אמורה האות להסתיים ושם תחבה בבד. על כן, למרות שעל פני הבד הצטיירו אותיות הגט, אולם, לבד מקצותיהן שהיו רוקמות אל הבד, גוף האותיות היה רופף על פני הבד וניתן היה להניעו אנה ואנא. לדברי גמרתנו, גט זה אינו כשר, וכפי שמבאר רש"י (ד"ה "אנדוכתרי"): "לפי שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל על הבגד ובי ראשיו תחובים". מדברי סוגייתנו משמע, איפוא, כי כתיבה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה, ועל כן הגט פסול.

למרבה הפלא, ה"מגן אברהם" (או"ח סי' ש"מ ס"ק י') כותב, כי יתכן שעל פי המבואר בסוגייתנו, בשבת אסור ליצור מילה על ידי תחיבת אותיות כסף זו לצד זו בתוך בד. לכאורה יש לתמוה על כך ("תוספת שבת" סימן מ"ה ועוד) שהרי מסוגייתנו מוכח כי חיבור אותיות באופן שאינן צמודות אל הבד אינו נחשב ככתיבה, וכיצד יתכן ללמוד מסוגייתנו שמלאכה מעין זו אסורה בשבת? כתיבת הגט מיוחדת היא: בעל ה"מחצית השקל" (או"ח שם) מבאר באופן נפלא את סברתו של ה"מגן אברהם", על פי דיוק בדברי רש"י הנזכרים לעיל. שכן, אם אמנם כתיבה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה כלל ועיקר, מדוע נזקק רש"י לומר שהכתב "אינו כתוב וקבוע", הרי רש"י היה יכול לבאר בפשטות שכתובה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה! משלא פירש כן, ניתן לומר שדווקא לגבי הלכות כתיבת גט אין כתיבה זו מספקת, כיון שהתורה אמרה "וכתב לה ספר כריתות", כלומר: הכתב חייב להיות צמוד לספר, ומאחר שהאותיות שנרקמו אל הבד אינן צמודות אליו, אין לגרש בגט זה. אולם לגבי הלכות שבת יתכן שכתובה מעין זו אסורה.

השבת אותיות לפרוכת: על פי זה כתב "חיי אדם" (הלכות שבת כלל ל"ז ועיי"ש "נשמת אדם" אות ב') שבשבת אסור לתחוב בפרוכת אות כסף שהיתה רקומה אליה ונפלה. אולם הוסיף וכתב, כי מותר לחבר את האות למקומה הקודם באופן ארעית, כגון: על ידי תחיבת מחט משני צידיה וכדומה, באופן שודאי לא תחזיק מעמד לאורך זמן, וגם פעולה זו יש לעשות ביד שמאל, שהרי הכותב בידו השמאלית אינו עובר על איסור כתיבה מן התורה, מאחר שאין דרך כתיבה ביד שמאל.

שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים: רעיון מעניין הגה גבאי באחד מבתי הכנסת שבארצות הברית, לאחר שהבחין כי בתפילות השבת משתתפים גם יהודים המצויים בשלבים ראשונים של התקרבות למסורת ישראל, ולפיכך הם מתקשים לעקוב אחר התפילה כסדרה. כדי להקל עליהם הוא ביקש להציב טבלה בכותל בית הכנסת, שעליה יוצבו מספרים לפי התקדמות התפילה, לציון מספר העמוד בסידור התפילה בו מתפללים. אולם הוא חשש שהנחת פתקים ממוספרים זה לצד זה אסורה בשבת.

הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל שנדרש לשאלה זו השיב, כי אם הגבאי תוחב את הפתקים לטבלה ומחברם אליה, יש לחשוש לדברי ה"מגן אברהם" הנזכרים. אולם, אם הוא מניח את הפתקים על הטבלה ואינו מחברם אליה, אין פעולה זו דומה לכתיבה כלל, ומותר לעשות כן בשבת קודש.

הודעות על זמני הדף היומי בשבת: מסיבה זו גם התיר רבי גדליה פלעדר זצ"ל (בעל "יסודי ישורון" חלק ה' עמוד ס"ח) להשתמש בשבת בלוחות זמני התפילה הנפוצים בבתי הכנסת, אף על פי שבלוחות אלו קבועות מסילות שלתוכן משחילים את זמני התפילות, מועדי השיעורים וכדומה. זאת, מאחר שהשלטים מונחים במסילה אך אינם מחוברים אליה.

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגר בזאת ברכת מזל טוב
לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג עמרם אהרוני שליט"א
ביהכ"ס אהל לאליהו - נתניה
לרגל נישואי הבן

הרה"ג ישראל פרוכטר שליט"א
ביהכ"ס רמת חן - רמת גן
לרגל הולדת הבת

הרה"ג יוסף חיים קרויזר שליט"א
ביהכ"ס שבטי ישראל - גבעתיים
לרגל הולדת הבת

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

לעילוי נשמת

מרת **דבורש וידבסקי** ע"ה
ב"ר אברהם וסרצוג ז"ל
נלב"ע כ"ג בתמוז תש"ס

תנצב"ה

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הילד **אליעזר וידר** ז"ל
בן הר"ר דב שיבלחט"א
נלב"ע כ"ז בתמוז תשמ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י הוריו ידידינו
הר"ר **דב וזוג'** מרת **מלכה וידר** שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חנה שרה גלדצהלר** ע"ה
ב"ר נפתלי שמואל ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תשכ"ז

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו
ר' לוסיאן גלדצהלר ומשפ' שיחיו

מזכרת יחודית לכל אירוע

ספר
מאורות השבת
בהתאמה אישית לאירוע שלכם

לפרטים והזמנות 1700-500-151

מאורות הדף היומי

משרד ראשי:
רה"ו ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)
Wagman street 1
P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL
טל: 03-5775333
פקס: 03-7601020
אימייל: meorot@meorot.co.il

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות 1-700-500-151